

POPIS VZDĚLÁVACÍHO MODULU
A. VSTUPNÍ ČÁST
1. Název: Kapitoly z dějin literatury a dalších druhů umění 20. století II
2. Kód:
3. Kategorie/obor vzdělání: 78-42-M/08 Lyceum
4. Typ vyučovací jednotky: vzdělávací modul
4. Délka výuky – doporučený počet vyučovacích hodin: 16 hodin
5. Platnost: 1. 9. 2025 Zpracovatelský tým: František Brož, Daniel Hanták, NPI
6. Vstupní předpoklady: absolvování modulu Kapitoly z dějin literatury a dalších druhů umění 20. století I
Doporučené umístění v učebním plánu: 3. ročník, ideálně, kontinuální / bloková výuka
B. JÁDRO VYUČOVACÍ JEDNOTKY
1. Charakteristika Modul navazuje na stejnojmenný modul ze 2. ročníku a také on je orientován na vedení žáků k rozlišení a srovnání charakteristických rysů různých druhů umění (výtvarné umění, performativní umění, literatura aj.) ve vztahu k období a směru v období druhé poloviny 20. století ve světovém i českém kontextu. Základním principem je rozvíjení čtenářských dovedností ve směru rozeznání charakteristických autorských poetik a uměleckých a neuměleckých textů a jejich porovnání, porozumění uměleckým textům a jejich interpretace. Podstatné je osvojení dovedností souvisejících s textovou návazností a strukturou literárního textu. Žáci uplatňují dovednosti získané nebo souběžně získávané v rámci dalších modulů této vzdělávací oblasti. Jsou vedeni k vyjádření vlastního názoru na umělecké dílo, jeho hodnocení a k argumentační obhajobě těchto názorů a hodnocení. Modul se zaměřuje přibližně na druhou polovinu 20. století v československém / českém, světovém a evropském kontextu. Je tedy přínosné zahrnout do modulu celkovou situaci, které umění jako takové ovlivňovaly, a postupně směřovat k vybraným tendencím či přímo jednotlivým umělcům, jejichž dílo mělo širší kulturní dosah. Je žádoucí v rámci modulu pojmut i některé fenomény, které v širším měřítku možná zdánlivě vždy nedosahují tak vysokých uměleckých standardů (např. postmodernismus usilující o syntézu vysokého a nízkého), nebo mají velký kulturní dopad (např. detektivka, fantastika...). 2. Očekávané výsledky učení včetně indikátorů formuluje či tvořivě vyjádří své porozumění smyslu vybraných literárních a dalších uměleckých děl - reflektuje a cíleně rozšiřuje či prohlubuje vlastní perspektivu, kterou nahlíží na literární texty a další projevy umění; - zvažuje při čtení možné podoby náhledu čtenářů z období vzniku literárního textu, zaujímá jejich perspektivu; - dokládá své poznatky o významu dílčích motivů i celého textu o relevantní textové pasáži a prostředky; - pojmenovává a textem odůvodňuje možné efekty, které text (nebo projevy dalších druhů umění) ve čtenářích (příjemcích) vyvolávají; - využívá k porozumění literárnímu textu kontrast či paralelu s jiným textem, uměleckým dílem či adaptací; - reflektuje limity a interpretační charakter překladů cizojazyčné literatury, zejm. poezie;

**vyjadřuje časově nebo kulturně vzdálenou zkušenost zprostředkovanou literárním textem
čtenářskou interpretací či vlastní tvorbou**

- používá k vyjádření literaturou zprostředkované zkušenosti interpretaci a další tvůrčí projevy;
- identifikuje časoprostor literárního díla i jeho částí a jeho potenciální kulturní význam;
- porozumí přínosům literaturou zprostředkovaného setkání se zkušeností jiné doby, kultury, genderu a sexuální orientace či sociální vrstvy;
- rozpoznává v literárním textu cizí zkušenost jako cizí a respektujícím způsobem ji usouvztažňuje se svým životním poznáním;

**využívá poznatky o historickém, kulturním a žánrovém kontextu konkrétního literárního díla
k jeho porozumění a tvořivým transpozicím**

- identifikuje potřebu kontextuálního zakotvení na úrovni jednotlivých výrazů, dílčích motivů či obrazů i celku textu;
- dohledává v důvěryhodných a dostupných zdrojích potřebné kontextuální informace;
- posuzuje souběžně historický, kulturní i žánrový kontext vybraného literárního díla, pojmenuje případné napětí mezi nimi;
- identifikuje texty vhodné ke srovnávání a ze srovnání vybraných textů vyvozuje poznatky umožňující jejich porozumění;
- rozezná v textu podstatné intertextuální odkazy a vysvětlí jejich efekt;

vyvozuje účinek a smysl literárního textu z porozumění jeho základním mechanismům

- variuje literární motivy ve vlastním uměleckém projevu a reflektuje dopady jejich přenosu z původního kontextu;
- rozpoznává odlišné kompoziční postupy a principy a vysvětlí účinky konkrétní stavby textu;
- rozlišuje fakticky i funkčně různé subjekty díla (postavy, vypravěče či mluvčí, implikovaného autora, modelového čtenáře apod.);
- využívá k ohledávání textových a literárních mechanismů tvorbu vlastního uměleckého textu;

sdílí svůj čtenářský nebo jiný umělecký zážitek jasně a argumentovaně

- vyjádří svůj čtenářský nebo jiný umělecký zážitek rozmanitými způsoby (od prostého sdělení po tvořivé či umělecké sebevyjádření) a volí způsob adekvátní dílu i komunikační situaci;
- argumentuje a naslouchá argumentům ostatních čtenářů / diváků / posluchačů ve prospěch rozvíjení diskuse nad literárním nebo jiným uměleckým dílem

3. Podpora rozvoje klíčových kompetencí a základních gramotností

- ZG čtenářská a pisatelská,
- KK kulturní, komunikační, k učení, k řešení problémů, k podnikavosti a pracovní, digitální

4. Obsah vzdělávání

Vzhledem k velké šíři možného záběru vzdělávacího obsahu je podobně jako v případě stejnojmenného modulu ve 2. ročníku velmi důležité věnovat pozornost odpovídajícímu výběru konkrétních fenoménů, kterými se má modul zabývat. Podstatné je zachování charakteru modulu a vyhnutí se nebezpečí sklouznutí jeho pojetí k pouhému encyklopedismu. Předmětem modulu jsou vybrané ucelené texty (popř. rozsáhlé úryvky) z vybraných oblastí dějin umění přibližně 2. pol. 20. st. Vzdělávací obsah modulu zahrnuje oblasti:

- umělecká reakce na 2. světovou válku;
- směry a tendence ve vývoji umění 2. pol. 20. st. ve světovém, evropském i českém, resp. československém kontextu;
- umění v konfliktu s ideologiemi;

- světové umění po 2. světové válce;
- české umělecké prostředí po roce 1989;
- popkultura;

5. Vzdělávací strategie

- minilekce zaměřené na úvod do vybraných kulturních a uměleckých fenoménů;
- induktivní poznávání charakteristických rysů jednotlivých dobových poetik;
- analýza a interpretace textů české a světové literatury;
- psaní uměleckých i neuměleckých textů reflektujících postupy, prostředky či témata daných textů a období;
- práce s textovými i audiovizuálními zdroji a kritické zpracovávání informací;
- samostatná/skupinová práce s komplexní sadou úloh k celistvému literárnímu textu (typu interpretační mapy či jiného průvodce samostatnou četbou);
- žákovský výběr textu k samostatné četbě probíhá na základě spolupráce s vyučujícím

C. VÝSTUPNÍ ČÁST

1. Způsob ověřování dosažených výsledků	max. počet bodů	2. Kritéria hodnocení	váha
Průběžné - řešení (standardizovaných) písemných testových úloh - psaní kratších uměleckých i neuměleckých textů podle zadání	100	porozumění problematice vybraných obsahových kapitol modulu	30 %
Sumativní - samostatný/skupinový výstup samostatné četby ve formě projektu nebo jiného zpracování s prezentací	100	kompetence kulturní, komunikační – prezentační, k podnikavosti a pracovní; aktivní přístup a podíl na realizaci, řízení realizace výstupu	60 %
Reflexe - zpětnovazebný rozhovor s učitelem a spolužáky o výsledcích učení	100	reflexe zkušenosti: aktivní účast na reflexi	10 %

Závěrečné hodnocení modulu je váženým průměrem hodnocení z jednotlivých způsobů-částí ověřování. Žák prospěl, jestliže získal alespoň 40 bodů z průběžného a 40 bodů ze sumativního hodnocení. Přepočet váženého průměru na známky:

85–100	1
70–84	2
55–69	3
40–54	4
0–39	5

3. Doporučená studijní literatura, odkazy na ilustrační zdroje

<https://edicee.ucl.cas.cz/lexikon/lexikon?fbclid=IwAR2xMg3OF4iUV2tDJ-Etu6GkOOHlev1bCQnWRX1T-CYiE83USrKRuhBEPVU>
<https://edicee.ucl.cas.cz/dejiny/dejiny-ceske-literatury-1945-1989>
 Eco, U.: Dějiny krásy. Praha, Argo 2015.
 Rileyová, N.: Dějiny užitého umění. Praha, Slovart 2004.

Petrasová, T. (ed.) – Švácha R. (ed.): Dějiny umění v českých zemích 800–2000. Praha, Arbor vitae 2017.

Gombrich, E. H.: Příběh umění. Praha, Argo 2006.

Pijoan, J.: Dějiny umění 1-10. Praha, Odeon 1977.

Hall, J.: Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění. Praha, Paseka 2008.

Blažíček, O. J. – Kropáček J.: Slovník pojmů z dějin umění: Názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malířství a užitého umění. Praha, Aurora 2013.

Pechlivanos, M.; Rieger, S.; Struck, W.; Weitz M.: Úvod do literární vědy. Praha, Hermann a synové 1999.

Bloom, H.: Kánon západní literatury. Praha, Prostor 2000.

Bradbury, M.: Atlas literatury. Praha, Ottovo nakladatelství 2003.

<http://dejinyumeni.blogspot.com/p/umeni-druhe-poloviny-20stol.html>

<https://www.soshlinky.cz/documents/uploads/v%C3%BDtvarn%C3%A9%20um%C4%9Bn%C3%AD%202.%20pol.%2020.%20st..pdf>

<https://www.malovanikresleni.cz/news/co-je-to-informel/>

<http://vytvarkavsexe.blogspot.com/2016/02/informel.html>

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/249/VYTVARNE-TECHNIKY-POP-ARTU.html>

https://is.muni.cz/el/ped/jaro2017/ZS1BP_IVU2/8._Pop_art.pdf

<https://slideplayer.cz/slide/3041731/>

<http://vytvarkavsexe.blogspot.com/2016/05/konceptualni-umeni.html>

<https://slideplayer.cz/slide/2799819/>

<https://slideplayer.cz/slide/3191546/>

https://is.muni.cz/el/1421/jaro2014/IM118/um/47946009/5_minimalismus__postminimalismus__konceptualismus.pdf

<https://vytvarna-vychova.cz/hyperrealismus/>

4. Poznámky